

A 1695/presidiet

Framlagt av:
Den vänstersocialistiska
gröna gruppen

Behandlas i:
Presidiet

J.nr. 16-00281-2

Medlemsförslag om en kärnvapenfri zon i Norden

Förslag

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar De nordiska regeringarna

att arbeta för att Norden ska bli en kärnvapenfri zon och därmed vidta nödvändiga åtgärder i linje med detta

Bakgrund

”Påståendet att kärnvapen kan behållas för alltid utan att någonsin användas – avsiktligt eller av misstag – är inte trovärdigt”, Canberrakommissionens rapport 1996.

Kärnvapen är de farligaste massförstörelsevapen som mänskligheten skapat. Det internationella samfundet har hittills varken lyckats stoppa spridningen eller få kärnvapenstaterna att nedrusta. Istället investeras miljardbelopp i att modernisera och utveckla nukleära stridsmedel. Forskning har tydligt visat att det saknas beredskap för att hantera konsekvenserna av kärnvapen, och det är heller inte möjligt att upprätta någon sådan beredskap. Om den globala arsenalen skulle användas skulle det innebära katastrofala följder för mänskligheten under oöverskådlig tid.

Kärnvapenfria länder måste göra klart att vi tar folkrätten och humanitära principer på största allvar. En kärnvapenfri zon i Norden vore inte bara ett säkerhetspolitiskt riktigt beslut, utan också en viktig markering för fred och kärnvapenedrustning gentemot världssamfundet.

I dag är Latinamerika och Karibien, södra Stilla Havet, Sydostasien, Mongoliet, Centralasien och Afrika kärnvapenfria zoner. De zoner som redan finns omfattar hälften av jordens landområden, utgör 99 procent av allt land på södra halvklotet och 74 procent av allt land utanför kärnvapenmakterna. Omkring 1,9 miljarder människor bor inom zonerna.

EU:s hållning till kärnvapen präglas däremot av inkonsekvens. Idag finns kärnvapen i en rad europeiska länder – Storbritannien, Frankrike, Belgien, Tyskland, Italien och Nederländerna. Samtidigt som icke-spridningsavtalet lyfts fram som viktigt problematiseras inte det faktum att två av unionens medlemsländer, Storbritannien och Frankrike, själva har och utvecklar kärnvapen. Detta trots att det i avtalet ingår att kärnvapenstaterna förbundit sig att successivt avveckla alla kärnvapen. Därutöver har USA kärnvapen utplacerade i flera av EU:s länder. De amerikanska kärnvapnen är inte bara utplacerade på dessa länders territorium, de kan också användas av det aktuella landet i händelse av krig. Detta strider tydligt mot icke-spridningsavtalet som innehåller ett förbud mot att överlåta kontroll av kärnvapen från kärnvapenländer till icke-kärnvapenländer.

Det skärpta läget i Östersjön ger en ny aktualitet åt frågan, inte minst för de nordiska länderna. Den spända relationen mellan Ryssland och Nato riskerar att bidra till en ökad tilltro till kärnvapnens avskräckande förmåga med upprustning och terrorbalans som följd. En sådan utveckling vore förödande för förutsättningarna att bygga fred och säkerhet i Europa och i världen.

Ibland hänvisas till icke-spridningsavtalet, (Non-Proliferation Treaty, NPT) som en garant för att kärnvapenländerna inte ska föra in nukleära stridsmedel i icke-kärnvapenländer. Innebörden av icke-spridningsavtalet är att endast fem stater – USA, Ryssland, Frankrike, Storbritannien och Kina – tillåts ha kärnvapen. De får dock inte dela med sig av kärnvapen till några andra och dessutom förväntas de rusta ner, vilket dock endast skett i en mycket begränsad omfattning. Avtalet stadgar också att övriga deltagande stater förbinder sig att avstå från kärnvapen.

Är det så att denna förpliktelse förbjuder införandet av kärnvapen? Enligt icke-spridningsavtalets artikel II borde rimligen svaret vara ja. Problemet är att Natolandet USA gör en annan tolkning. Från amerikanskt håll menar man att kärnvapen kan placeras på icke-kärnvapenmakters territorium utan att betraktas som överförda så länge kärnvapenmakten fortfarande har full kontroll över dem. USA har på så vis placerat ut kärnvapen i Nederländerna, Tyskland, Belgien, Italien och Turkiet men behållit kontrollen över dem. Anmärkningsvärt är att detta heller inte ansetts strida mot icke-spridningsavtalet av de berörda ländernas regeringar.

Det finns dock länder som i sin lagstiftning tagit otvetydig ställning. Finland är i detta fall ett föredöme. I sin kärnenergilag från 1987 skriver man i under rubriken "Kärnladdningar" klart och tydligt i § 4: "Det är förbjudet att till Finland införa kärnladdningar samt att här framställa, inneha och spränga sådana." Även Nya Zeeland har, trots amerikanska protester, stiftat en sådan lag på initiativ av den dåvarande Labourregeringen och 1987 antogs "the New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament, and Arms Control Act."

Det finns inga av människor skapade system som är helt säkra. Vi känner till ett antal incidenter där felaktig information skulle kunnat få förödande konsekvenser och i värsta fall kunnat bli starten på ett kärnvapenkrig. Bristande säkerhetsrutiner, fallerade datasystem, missförstånd och osäkerhet har flera gånger varit nära att utlösa avfyrning av kärnvapen från mer än ett land. Ett felaktigt datorchip och en norsk forskningsraket för väder är två exempel på föremål som båda varit mycket nära att orsaka kärnvapenanfall.

Överenskommelser om kärnvapenfria zoner är ett av de allra mest effektiva verktygen mot kärnvapen och mot kärnvapenspridning. Om länder kan vara förvissade om att andra stater inte håller kärnvapen dämpar det viljan att skaffa egna. En kärnvapenfri zon i Norden är därför ett viktigt medel för att öka vår säkerhet.

Nordiska rådet

A 1695/presidiet

Framlagt av:
Den vänstersocialistiska
gröna gruppen

Behandlas i:
Presidiet

J.nr. 16-00281-2

Norden som en kärnvapenfri har tidigare diskuterats, men aldrig resulterat i något konkret beslut. Den 15 maj 1982 samlades 100 000 människor i och runt Nya Ullevi i Göteborg och krävde Norden som en kärnvapenfri zon. På hösten samma år började de första nya kärnvapnen att placeras ut i Europa. Protesterna fortsatte. En kommission ledd av Olof Palme lade fram ett förslag om en kärnvapenfri korridor genom Europa. 1993 fattade Nordiska rådet enhälligt beslut om en rekommendation om Norden som kärnvapenfri zon. Trots detta blev det aldrig något traktat och idén föll i glömska.

Kärnvapen är de enda massförstörelsevapen som ännu inte är förbjudna enligt internationell lag. Stödet för ett sådant förbud är dock stort. Hittills har över 127 stater skrivit under the Humanitarian Pledge – ett initiativ och numera även en FN-resolution för att helt förbjuda kärnvapen. Att så många länder är beredda att ta icke-spridningsavtalet ett steg längre och helt stoppa nukleära stridsmedel är hoppfullt. Tyvärr har ännu inga av de nordiska länderna skrivit under avtalet. Att ta ställning för en kärnvapenfri zon i Norden vore därför en särskilt viktig markering. De nordiska länderna har tillsammans en stark och trovärdig röst för kärnvapenavrustning. I tider av ökande spänningar i vårt närområde är det särskilt viktigt att lägga tyngd bakom orden.

København, 13 oktober 2016

Christian Juhl (EL)

Christian Poll (ALT)

Håkan Svenneling (V)

Iddimangiiu Bianco (IA)

Paavo Arhinmäki (vänst)

Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Torgeir Knag Fylkesnes (SV)

Nordiska rådet

A 1695/presidiet

Framlagt av:

Den vänstersocialistiska
gröna gruppen

Behandlas i:

Presidiet

J.nr. 16-00281-2